

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาแก่เยาวชนเหล่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญยิ่ง เพื่อที่จะให้เกิดการพัฒนาอย่างมีคุณภาพแท้จริงนั้น การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะต้องสามารถดำเนินงานให้สนองต่อนโยบายและมาตรการตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย และอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขรวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศในประชาคมโลกได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้จบการศึกษามีลักษณะเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายที่เติบโตสมวัย สมบูรณ์ แข็งแรง รักการออกกำลังกาย รักความสะอาด และร่าเริงแจ่มใส มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้และเข้าใจในภาษาศิลปวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเดียวกันและในประชาคมโลกมีเจตคติจรรยาบรรณ และมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทักษะอาชีพ และการบริหารจัดการ มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เมตตา เสียสละ อดทนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย และร่วมมือกับผู้อื่นได้ รักษาและภูมิใจในความเป็นไทยและท้องถิ่น รวมทั้งรู้จักใช้อุปกรณ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมด้วย

จากแนวทางพัฒนาคนเพื่อให้บรรลุตามแผนและนโยบายนั้น กรมสามัญศึกษาได้มีนโยบายและมาตรการทั้งหมด 10 นโยบาย และนโยบายข้อที่ 9 ได้เน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถ เจตคติ และบทบาทของครูผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรอื่นๆให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยรูปแบบเนื้อหาวิธีการและเทคโนโลยี

ที่ทันสมัย และจูงใจให้เข้ารับการพัฒนา ส่งเสริมให้ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมรวมทั้งการพัฒนาวิธีการ คัดสรรครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งได้มีมาตรการวัตถุประสงค์ และเป้าหมายไว้ คือ มุ่งพัฒนาครูได้มีการประชุม อบรม สัมมนาด้านเทคนิคและทักษะการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและการใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมจัดการเรียนการสอน รวมทั้งพัฒนาเจตคติต่อการปฏิบัติงาน

ฉะนั้นในการจัดการศึกษา จึงถือว่า ครู เป็นผู้มีบทบาทและเกี่ยวข้องกับเด็กอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเด็กในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นเด็กที่อยู่ในวัยรุ่นที่กำลังหาทางต่อสภาพต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นสถาบันหรือหน่วยงานในการผลิตครูทั้งหลาย จึงได้มองเห็นความสำคัญและความเหมาะสมในเรื่องนี้ โดยได้จัดหลักสูตร และกำหนดมาตรฐานให้กับบุคคลที่จะออกมาเป็นครูรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะบรรจุให้เป็นข้าราชการครู ก็ได้กำหนดคุณสมบัติ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ไว้มากมาย แต่เนื่องจากในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคโลกาภิวัตน์ โดยกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก และผลการพัฒนา ซึ่งขาดความสมดุลทำให้ต้องยกระดับแนวคิดทิศทาง และกระบวนการพัฒนาของแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ใหม่ นั่นคือการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก คือ กระแสโลกาภิวัตน์ โดยความก้าวหน้าด้านสื่อสารโทรคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยผลักดันอันสำคัญ ที่ทำให้โลกอยู่ในภาวะที่ไร้พรมแดน มีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างรวดเร็ว เปิดโอกาสให้คนในสังคมทุกคนสามารถแสวงหาข่าวสารความรู้ได้อย่างหลากหลาย จากทุกทิศทางทำให้มีการตระหนักและเข้าใจร่วมกันว่า การพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียวและใช้ทรัพยากรโดยไม่มีขอบเขตจำกัดจะก่อให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกันระหว่างสังคมมนุษย์ และธรรมชาติอย่างยั่งยืนในระยะยาว

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ดังกล่าว ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถภาพที่เหมาะสมในทุกด้าน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงเป็นผู้นำที่จะดำเนินงานในโรงเรียน ตามปรัชญาการศึกษา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร อันจะทำให้เด็กมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นดำรงตนในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ จึงจำเป็นต้องมีครูที่มีสมรรถภาพอันพึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นจังหวัดที่ถูกประกาศจัดตั้งให้เป็นจังหวัดใหม่ เดิมที่เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุดรธานี สภาพพื้นที่ตั้งอยู่ในเขตทุรกันดาร เต็มไปด้วยป่า และภูเขา จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการบรรจุครูไปลงโรงเรียนต่าง ๆ ค่อนข้างมาก จากปัญหาดังกล่าวในฐานที่ผู้วิจัยได้บรรจุเป็นครูฝ่ายปฏิบัติการสอนในพื้นที่มานาน และในปัจจุบันทำหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารจัดการควบคุมดูแลครูที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาและ

เพื่อนร่วมงาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นทั้งของผู้บริหารและครู เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพและเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภูต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูมัธยมศึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูมัธยมศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะและเจตคติ การประเมินสมรรถภาพที่พึงประสงค์ ใช้แบบสอบถาม และประเมินโดยผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

ผู้บริหารและครูมัศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาแตกต่างกัน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

- 1) โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู
- 2) ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ และหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู

3) ครู หมายถึง ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู

4) สมรรถภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ความสามารถของครูในการปฏิบัติหน้าที่ และการดำรงตนที่เป็นผลมาจากความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และอุปนิสัยใจคอ ซึ่งทำให้เกิด ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ และดำรงตนอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ Bloom (Bloom's Taxonomy) ได้กล่าวอ้างถึงสมรรถภาพที่พึงมี ได้แก่

(1) สมรรถภาพด้านความรู้ (Cognitive competencies) หมายถึง ความ เข้าใจในหลักการ ทฤษฎี เหตุผล และความเป็นจริงที่เป็นผลทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยแบ่ง เป็นความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นพื้นฐานทางปัญญา ควรจะมีความรู้ด้านพหุวิทยาการ เช่น ความรู้ด้านการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวิทยา มนุษยวิทยา จิตวิทยาธรรมชาติวิทยา สิ่งแวดล้อม ศาสนา การวิจัย คอมพิวเตอร์ สถิติ เป็นต้น และความรู้เฉพาะซึ่งเป็นความรู้ที่ ช่วยปฏิบัติงานตามที่ครูปฏิบัติ เช่น ความรู้ในวิชาที่สอน หลักสูตร การวัดผล ประเมินผล เทคนิคการสอน เป็นต้น

(2) สมรรถภาพด้านทักษะและเทคนิควิธี (Technical competencies) หมายถึง ความสามารถของครูในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และกิจกรรมทั้งหมดภายในและภายนอกหลักสูตรที่วางไว้ เช่น การติดต่อสื่อสาร การวิเคราะห์สังเคราะห์ การประยุกต์ การอำนวยความสะดวก การแก้ปัญหา และการควบคุมกำกับ

(3) สมรรถภาพด้านคุณลักษณะและเจตคติ (Affective competencies) หมายถึง คุณลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของครูอันเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากสมรรถภาพด้านความรู้ สมรรถภาพด้านทักษะ เช่น ความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ การมองการณ์ไกล การมองโลกและบุคคลอื่นในแง่ดี การเป็นผู้มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจกว้างขวาง เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1) ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พัฒนาสมรรถภาพของครูให้ดีขึ้น

2) ผลการวิจัย จะเป็นแนวทางให้คณะกรรมการสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู และ ผู้บริหารโรงเรียนในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา